

INSPIROMAT 1

Návaznost na již publikované přílohy a metodické zdroje

Inspiromat 1 Návaznost na již publikované přílohy a metodické zdroje

Dokumenty Inspiromatu navazují na následující již publikované přílohy výzev v prioritní ose 3 OP VVV:

Výzva č. 02_17_047 Místní akční plány rozvoje vzdělávání II:

- Metodika tvorby místních akčních plánů v oblasti vzdělávání – Postupy MAP II – Příloha č. 3 výzvy, zveřejněná ke dni 13. 12. 2018, ve znění platném ke dni publikování Inspiromatů. Pokud v Inspiromatech odkazujeme na tuto přílohu, označujeme ji jako „Postupy MAP II“.
- „Postupy MAP II“ jsou závaznou přílohou výzvy. Povinností žadatele a realizátora projektu je naplnit to, co je uvedeno jako povinnost v „Postupech MAP II“.

Výzva č. 02_20_082 Akční plánování v území:

- Metodika tvorby místních akčních plánů v oblasti vzdělávání – Postupy MAP III – Příloha č. 3 výzvy, zveřejněná ke dni 30. 9. 2020, ve znění platném ke dni publikování Inspiromatů. Pokud v Inspiromatech odkazujeme na tuto přílohu, označujeme ji jako „Postupy MAP III“.
- „Postupy MAP III“ jsou závaznou přílohou výzvy. Povinností žadatele a realizátora projektu je naplnit to, co je uvedeno jako povinnost v „Postupech MAP III“.

Pokud v Inspiromatech odkazujeme na výše uvedené přílohy, pak jsou citované texty uvedeny kurzívou a rozlišením verze Postupů.

Jednotlivé dokumenty Inspiromatu rozšiřují na základě stávajících zkušeností z praxe informace k procesům místního akčního plánování ve vzdělávání. Obsahují také informace, příklady dobré praxe, tipy na realizaci aktivit a informace k dalším aspektům, které mohou mít vliv na tvorbu MAP v území.

- Jedná se o doporučující dokumenty pro žadatele a realizátory projektu. Není povinností kopírovat doporučené kroky.
- Výjimku tvoří Inspiromat č. 7 Dokumentace MAP, jehož součástí je vzor tabulkové přílohy k investičním záměrům pro IROP/OP PPR pro MAP II. Strukturu a obsah této tabulkové přílohy je nutné dodržet.

METODICKÉ ZDROJE

Komunitní plánování

Realizace místních akčních plánů ve vzdělávání vychází zejména z komunitního plánování.

„Komunitní plánování je metoda, která umožňuje zpracovávat rozvojové materiály pro různé oblasti veřejného života na úrovni obce i kraje.“¹

Komunitní plánování se snaží podnítit účast obyvatel regionu na diskuzi o důležitých otázkách života společenství. Podaří-li se je zapojit, pak přijímaná rozhodnutí zodpovědných orgánů odrážejí jejich vůli a potřeby, plánované kroky a řešení jsou přiměřené, jedinečné a tvořivé, co nejlépe

¹ ROSECKÝ, D., ORINIAKOVÁ, P. *Komunitní plánování sociálních služeb*. Plzeň: Centrum pro komunitní práci ČR, 2003, s. 1.

využívají dostupné zdroje, případně nacházejí nové, a přinášejí co největší užitek a spokojenost obyvatelům daného regionu. Komunitní plánování poskytuje prostor k tomu, aby tato veřejná „rozprava“ fungovala.

Podstata komunitního plánování spočívá ve vzájemné a aktivní spolupráci těch, kterých se daná oblast či téma nějakým způsobem dotýká. Je tedy nutné, aby šlo o živý proces – samotné použití metody není komunitním plánováním. Komunitní plánování je i způsobem uvažování o občanech a jejich problémech.

Metoda komunitního plánování je v České republice využívána zejména při plánování v oblasti poskytování sociálních služeb. Řadu zkušeností s používáním této metody lze nalézt v zahraničí. Jedná se především o tyto další oblasti: ochranu životního prostředí, tvorbu strategických rozvojových plánů obcí, preventivní zdravotnické programy, programy prevence kriminality atd.

V každé společnosti existuje široká škála individuálních a společenských cílů, zájmů, potřeb, předpokladů a možností k určitým činnostem. Touto skutečností je v demokratických společnostech dána možnost podílet se na společenském životě, svobodně vyjadřovat své cíle, zájmy, potřeby, ale i možnost spoluúčasti na jejich tvorbě a realizaci, jak uvádí Žižková: „*Základní myšlenkou participace je, že lidé, jejichž život je ovlivňován určitými opatřeními a rozhodnutími, musí mít také možnost účastnit se procesu, který vede k jejich přijímání a realizaci.*“²

A právě k tomu poskytuje prostor komunitní plánování.

Kvalitně probíhající proces komunitního plánování je pro komunitu stejně přínosný jako vlastní plán. Kvalita výstupů komunitního plánování je přímo úměrná kvalitě jeho průběhu.

UPOZORNĚNÍ

Průběh je stejně důležitý jako výsledek.

Místní akční plán je především dohodou mezi uživateli, zadavateli a poskytovateli o podobě vzdělávání. Analýzy popisující stav ve vzdělávání jsou užitečným východiskem pro tuto dohodu, nemohou ji však nahradit.

Komunitní plánování ve vzdělávání

Je to metoda, jejímž prostřednictvím lze na úrovni obcí/mikroregionů nebo krajů plánovat rozvoj vzdělávání tak, aby odpovídal místním specifikům i potřebám jednotlivých občanů; jedná se o otevřený proces zjišťování potřeb a zdrojů a hledání nejlepších řešení v oblasti vzdělávání.

Komunitní plánování ve vzdělávání je postup, který umožňuje:

- aby se lidé mohli svobodně účastnit rozhodování o důležitých otázkách života společnosti;
- aby přijímaná usnesení zodpovědných orgánů odrážela vůli a potřeby obyvatel regionu;
- aby plánované kroky a řešení co nejlépe využívaly dostupné zdroje, případně nacházely nové zdroje, a přinášely co největší užitek a spokojenost.

2 KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2007, s. 36.

Výhody komunitního plánování ve vzdělávání

Hlavním přínosem je zapojení všech účastníků systému do přípravy a uskutečňování plánu vzdělávání. Zvyšuje podíl veřejnosti na rozhodovacím procesu o způsobu zajišťování rozvoje školství. Zajišťuje, aby rozvoj vzdělávání odpovídal zjištěným místním potřebám a reagoval na místní odlišnosti.

Podstata komunitního plánování ve vzdělávání

- zapojuje všechny, kterých se vzdělávání týká;
- je založeno na dialogu o podobě vzdělávání;
- jeho základem je zjišťování potřeb a zdrojů a hledání nejlepších řešení;
- zásadní význam má poznání všech zastoupených stran, jejich vzájemné propojení a spolupráce.

Hlavní priority komunitního plánování:

- partnerství mezi účastníky;
- zapojování místního společenství;
- hledání nových lidských a finančních zdrojů;
- práce s informacemi.

PRINCIPY MAP

Tvorba a realizace MAP musí respektovat základní principy komunitně řízeného plánování. Principy odrážejí osvědčené postupy, jež vycházejí z příkladů dobré praxe (např. činnost místních akčních skupin, komunitní plánování sociálních služeb apod.).

TIP

Zpracujte principy komunitního plánování do statutu a jednacího řádu Řídícího výboru a pracovních skupin.

Princip spolupráce

V rámci MAP spolu plánují a spolupracují minimálně tři strany: zřizovatelé, poskytovatelé a uživatelé.

- Zřizovateli jsou míněny především obce a kraje, případně soukromoprávní zřizovatelé škol zapsaní v rejstříku škol a zřizovatelé dalších vzdělávacích zařízení.
- Poskytovateli jsou jednotlivé MŠ, ZŠ a ZUŠ a dále pak organizace mimoškolního vzdělávání.
- Za uživatele jsou považováni děti a žáci MŠ a ZŠ, rodiče a zaměstnavatelé.

TIP

S rozvojem spolupráce v rámci MAP podporujete posílení občanské společnosti.

Každý má právo starat se o věci veřejné a společné. Komunitní plánování je z principu napojeno na samosprávu obcí a měst. V řadě případů je obec (město, městská část) zároveň i zřizovatelem zařízení poskytujících vzdělávání. Je nutné, aby zastupitelé vnímali další subjekty poskytující vzdělávání v rámci obce/území jako rovnocenné partnery.

UPOZORNĚNÍ
Bez uživatelů není MAP.

Teprve dosáhneme-li svobodného, aktivního a rovného zapojení uživatelů na všech úrovních, můžeme hovořit o komunitním plánování vzdělávání. Do té doby jde o užitečné kroky na přípravu komunitního plánování. Princip pozitivní diskriminace při zapojování uživatelů je užitečný. Cílem pro uživatele je: „Už nikdy o nás bez nás.“

Legitimitu dávají vzdělávání přání a potřeby uživatelů. Jsou základnou, na které stojí komunitní plánování. Nejlepší přístup k nim mají uživatelé. Uživatelům je nutné vytvářet podmínky, aby mohli vyslovovat svá přání a potřeby a tam, kde to jde, i sami hledat jejich řešení a naplnění.

V oblasti vzdělávání jsou skupinou uživatelů děti, žáci a jejich rodiče. Místní akční plánování ve vzdělávání jim otevírá možnost se vyjádřit a společně se podílet na vytváření podkladů k rozhodnutí o dalším směřování vzdělávání v jejich regionu.

Princip zapojení dotčené veřejnosti do plánovacích procesů

V praxi rozlišíme při zapojování dotčené veřejnosti a při výměně informací s ní čtyři stupně spolupráce:

- zajištění přístupu veřejnosti k informacím;
- aktivní informování občanů;
- konzultace s občany (oboustranná komunikace za účelem sběru připomínek, zjištění postoje veřejnosti k dokumentu);
- spoluúčast veřejnosti na plánování.

Jednotlivé části se vzájemně doplňují a vytvářejí provázaný systém. Při zapojování spolupracujících subjektů a další veřejnosti do místního akčního plánování mají své místo všechny tyto části.

Princip dohody

Výsledný MAP je svého druhu dohoda, ve které se (přinejmenším) tři strany (viz princip spolupráce) navzájem shodnou na prioritách ve vzdělávání pro příslušné území MAP. Svobodný a informovaný souhlas musí být výsledkem svobodné rozpravy a demokratické spolupráce. Dohoda musí být nejen o záměrech, ale také o způsobu a postupu realizace odsouhlasených aktivit.

V komunitním plánování má přednost souhlasné rozhodnutí, tj. „dokud nesouhlasí všichni, není odsouhlaseno nic“. Hlasování je nouzový prostředek, jímž přiznáváme, že se neumíme dohodnout.

V průběhu jednání má každý právo se vyjádřit. Je legitimní mluvit za sebe samotného i bez pověření, funkce či mandátu od zájmové skupiny.

Nikdo nesmí být vylučován a diskriminován. Organizace a procesy komunitního plánování musí

zajistit všem účastníkům rovnost postavení a hlasu v průběhu všech jednání. Jedině pak je možná spolupráce, při níž jsou ke společnému prospěchu využity jedinečné znalosti, zkušenosti, dovednosti a nakonec i formální a mocenské postavení jednotlivců.

Princip otevřenosti

Vzdělávání je celoživotní proces, který se neodehrává jen v prostředí školy, ale jeho stále významnější část představuje vzdělávání mimo školu, tj. neformální a informální vzdělávání. Jedním ze základních předpokladů k efektivnímu propojování procesů ve vzdělávání je jejich otevřenost. Tvorba a realizace MAP musí respektovat zásady rovných příležitostí a možnosti aktivní participace všech dotčených zájmových skupin. Otevřenost MAP by měla přispívat k budování důvěry a rozvoji spolupráce mezi partnery, uznání výstupů dílčích aktivit a podpoře přenositelnosti příkladů dobré praxe mezi MAP navzájem.

TIP

Zaveďte pravidlo „Vše je veřejné.“: Komunitní plánování vzdělávání se zabývá věcmi veřejnými. Informace o dění v komunitním plánování jsou veřejně dostupné a jednání jsou otevřená. Informace o průběhu a výstupech komunitního plánování jsou veřejnosti aktivně předávány v průběhu celého procesu.

Příklady realizace principu otevřenosti: zveřejněný statut a jednací řád ŘV MAP, složení Řídicího výboru zahrnuje různé zájmové skupiny (minimálně podle Postupů MAP pro výzvu), možnost přizvat hosty k projednávaným tématům je obsažena v jednacím řádu Řídicího výboru MAP, zveřejňování zápisů z jednání Řídicího výboru.

Princip SMART

Cílem MAP je především stanovovat priority ve vzdělávání a následně se soustředit na jejich realizaci. Realizace musí být proveditelná, a proto by měla být sestavena jako SMART: S – specifická, tj. s popisem konkrétních aktivit, M – měřitelná, tj. s uvedenými indikátory, které jsou měřitelné a vypovídající, A – akceptovaná, tj. projednána v partnerství MAP, odsouhlasená a s jasně vymezenými kompetencemi i povinnostmi, R – realistická, tj. musí odrážet skutečné potřeby, plán musí být proveditelný a zdroje dostupné, T – termínovaná, tj. návrhy aktivit mají svůj jasný termín.

Princip udržitelnosti

Tvorba MAP nesmí být účelovou aktivitou, ale měla by sloužit k nastavení a rozvoji dlouhodobých procesů spolupráce aktérů ve vzdělávání na místní úrovni. Plánování je opakující se proces, ve kterém je nutné sledovat průběh realizace, vyhodnocovat dosahování cílů a plánovat nové aktivity, jež povedou k nápravě či dalšímu zlepšení a rozvoji.

DOPORUČENÍ

Pro dosažení cílů a pro zajištění udržitelnosti je nezbytné:

- **Hledání nových lidských a finančních zdrojů:** Na změny ve vzdělávání si musíme zajistit peníze. Získávání finančních prostředků není možné bez konkrétního plánu. Při hledání zdrojů

je nutné zohlednit již vytvořené a osvědčené. Řešení, v něž komunitní plánování vzdělávání vyústí, budou kompromisem přání a možností místních lidských a finančních zdrojů. Hranice tohoto kompromisu však nejsou dány zvenčí.

- **Řešit dosažitelné:** Komunitní plánování vzdělávání může být zaměřeno na více problémů v oblasti vzdělávání. Šíře záběru musí být přiměřená místnímu společenství, jeho podmínkám, přání lidí a lidským i materiálním zdrojům.

Princip partnerství

Partnerství je vztah mezi dvěma nebo více subjekty, který spočívá ve spolupráci těchto subjektů při přípravě a následné realizaci plánu. Obsahem spolupráce partnerů je společná tvorba, koordinace, organizace, řízení, monitorování a vyhodnocování plánu. Partnerství je založeno na sdílené odpovědnosti a na demokratických principech rozhodování při tvorbě a řízení plánu. Podíl partnerů na společném plánu nemusí být stejný. Účast musí být opodstatněná a nezastupitelná. Jejich přínos pro tvorbu či realizaci plánu musí spočívat v zajištění aktivit, bez jejichž realizace by nebylo dosaženo cílů a zároveň je nemůže zajistit sám vlastními zdroji a silami jediný subjekt.